	แผนการสอน/การเรียนรู้ภาคทฤษฎี	หน่วยที่ 15
	ชื่อวิชา ระบบส่งกำลังเครื่องมืองล	สอนสัปดาห์ที่ 15
	ชื่อหน่วย คำนวณอัตราทดจากการส่งกำลังด้วยสายพาน	ชั่วโมงรวม 2
<p>คำนวณอัตราทดจากการส่งกำลังด้วยสายพาน</p> <p>ด้านความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. คำนวณอัตราทดของสายพานแบน 2. คำนวณอัตราทดของสายพานลิ้ม <p>ด้านทักษะ</p> <p>ทักษะการคิดและแก้ปัญหา โจทย์</p> <p>ด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เข้าห้องเรียนทุกครั้ง 2. มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ 3. มีวินัยต่อตนเองในการทำแบบทดสอบหลังเรียน 4. ตรงต่อเวลา <p>สาระสำคัญ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. อัตราทดของสายพานแบน เป็นสายพานที่มีหน้าตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยม สามารถส่งกำลังแบบทดชั้นเดียว และส่งกำลังแบบทดสองชั้น 2. อัตราทดของสายพานลิ้ม หน้าตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู <p>สมรรถนะอาชีพประจำหน่วย (สิ่งที่ต้องการให้เกิดการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ คุณธรรม เข้าด้วยกัน)</p> <p>แสดงความรู้เกี่ยวกับการคำนวณอัตราทดจากการส่งกำลังด้วยสายพาน รู้การแก้ปัญหา โจทย์ ตั้งใจเรียน ตรงต่อเวลา รวมทั้งการคิดและแก้ปัญหา งานได้</p> <p>จุดประสงค์การสอน/การเรียนรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> • จุดประสงค์ทั่วไป <ol style="list-style-type: none"> 1. รู้และเข้าใจการคำนวณหาอัตราทดจากการส่งกำลังด้วยสายพาน 2. มีเจตคติและกิจนิสัยที่ดีในการทำงาน มีความรับผิดชอบ และตรงต่อเวลา • จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม <ol style="list-style-type: none"> 1. คำนวณหาอัตราทดของสายพานแบนได้ 2. คำนวณหาอัตราทดของสายพานลิ้มได้ 		

เนื้อหาสาระการสอน/การเรียนรู้

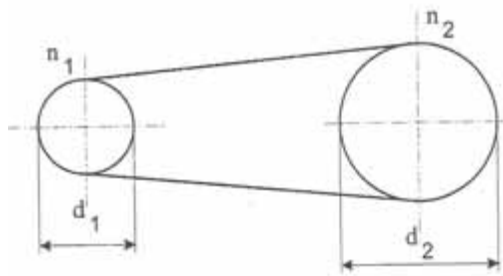
• ด้านความรู้(ทฤษฎี)

วิธีการคำนวณหาอัตราทดจากการส่งกำลังด้วยสายพาน

การส่งกำลังด้วยสายพานที่นิยมใช้กันอยู่ทั่ว ๆ ไป มีสายพานแบน และสายพานลิ้ม ซึ่งมีวิธีการคำนวณหาอัตราทอด้งนี้

1. อัตราทอของสายพานแบน เป็นสายพานที่มีหน้าตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยม สามารถส่งกำลังได้แบบทอด้งชั้นเดียวและส่งกำลังแบบทอด้งสองชั้น มีวิธีการคำนวณด้งนี้

1.1 การส่งกำลังด้วยอัตราทอด้งชั้นเดียว

รูปที่ 1 การส่งกำลังด้วยอัตราทอด้งชั้นเดียว

$$\text{สูตรที่ 1} \quad i = \frac{n_1}{n_2}$$

$$\text{สูตรที่ 2} \quad i = \frac{d_2}{d_1}$$

$$\text{สูตรที่ 3} \quad \frac{n_1}{n_2} = \frac{d_2}{d_1}$$

$$\text{สูตรที่ 4} \quad n_1 d_1 = n_2 d_2$$

หมายเหตุ สูตรที่ 3 ได้จากการนำสูตรที่ 1 = สูตรที่ 2

เมื่อกำหนด

i = อัตราทอ

n_1 = ความเร็วรอบของล้อขับ (รอบ/นาที)

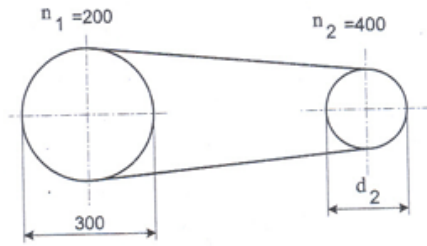
n_2 = ความเร็วรอบของล้อตาม (รอบ/นาที)

d_1 = ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของมูเลย์ต์ัวขับ(มม.)

d_2 = ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของมูเลย์ต์ัวตาม (มม.)

ตัวอย่างที่ 1 จากรูปที่ 1 ถ้าล้อขับมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางโต 300 มม. หมุนด้ว้ความเร็วรอบ 200 รอบต่อนาที และล้อตามหมุนด้ว้ความเร็วรอบ 400 รอบ/นาที จงคำนวณหา

1. อัตราทอ
2. ความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางของล้อตาม

รูปที่ 2

วิธีทำ หาอัตราทด

จากสูตรที่ 1 $i = \frac{n_1}{n_2}$

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร } i &= \frac{200}{400} \\ &= \frac{1}{2} \\ &= 1:2 \end{aligned}$$

หาความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางของล้อตาม

จากสูตรที่ 2 $i = \frac{d_2}{d_1}$

$$\text{แทนค่าในสูตร } \frac{1}{2} = \frac{d_2}{300}$$

ตอบ

$$= 150 \text{ มม.}$$

ตัวอย่างที่ 2 ถ้าล้อขับมีความยาวเส้นผ่านศูนย์กลาง 120 มม. หมุนด้วยความเร็วรอบ 100 รอบ/นาที และล้อตามมีความยาวเส้นผ่านศูนย์กลาง 240 มม. จงคำนวณหาค่าความเร็วรอบของล้อตาม

วิธีทำ จากสูตรที่ 4 $n_1 d_1 = n_2 d_2$

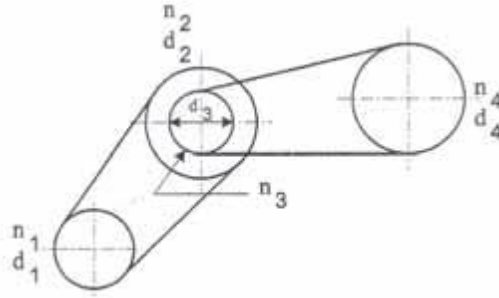
แทนค่าในสูตร $100 \times 200 = n_2 \times 240$

$$n_2 = \frac{100 \times 120}{240}$$

ตอบ

$$= 50 \text{ รอบ/นาที}$$

1.2 การส่งกำลังด้วยอัตราทดสองชั้น หมายถึงการส่งกำลังที่มีชุดล้อขับและล้อตามสองชุด คือ มีล้อสายพานทั้งหมด 4 ตัว คือ d_1, d_2, d_3 และ d_4 ส่วนความเร็วรอบก็จะมี 4 ตัวเหมือนกัน คือ n_1, n_2, n_3 และ n_4 แต่ n_1 จะเท่ากับ n_3 เพราะอยู่บนเพลาเดียวกัน สาเหตุที่ต้องใช้อัตราทดหลายชั้นเพราะว่าการส่งกำลังมีอัตราทดสูง ถ้าส่งด้วยอัตราทดชั้นเดียว ล้อตามของสายพานจะมีขนาดใหญ่มาก

รูปที่ 3 การส่งกำลังด้วยอัตราทดสองชั้น

จากรูปที่ 3

อัตราทดคู่ที่ 1 $i_1 = \frac{n_1}{n_2}$ หรือ $\frac{d_2}{d_1}$

อัตราทดคู่ที่ 2 $i_2 = \frac{n_3}{n_4}$ หรือ $\frac{d_4}{d_3}$

อัตราทดรวม สูตรที่ 1 $I_{รวม} = i_1 \times i_2$

อัตราทดรวม สูตรที่ 2 $I_{รวม} = \frac{n_1}{n_4}$

อัตราทดรวม สูตรที่ 3 $I_{รวม} = \frac{d_2}{d_1} \times \frac{d_4}{d_3}$

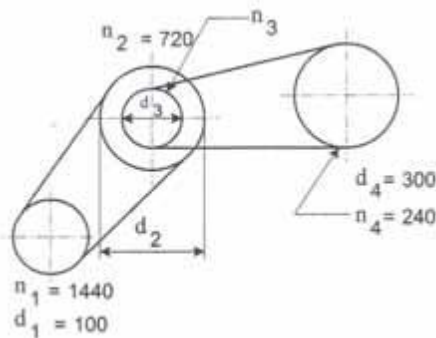
ตัวอย่างที่ 3 จากรูปที่ 4 กำหนดให้

$n_1 = 1,440$ รอบ/นาที , $d_1 = 100$ มม.

$n_2 = 720$ รอบ/นาที , $d_4 = 300$ มม.

$n_4 = 240$ รอบ/นาที

จงคำนวณหาค่า $i_1, i_2, I_{รวม}, d_2, d_3$

รูปที่ 4

วิธีทำ หาอัตราทดคู่ที่ 1 $i_1 = \frac{n_1}{n_2}$
 $= \frac{1,440}{720}$

$$= \frac{2}{1}$$

$$= 2 : 1$$

$$\text{หาอัตราทดคู่ที่ 2 } i_2 = \frac{n_3}{n_4}$$
$$= \frac{720}{240}$$

$$= 3 : 1$$

$$I_{\text{รวม}} = \frac{n_1}{n_4}$$
$$= \frac{1,440}{240}$$

$$= 6 : 1$$

หรือ

$$= i_1 \cdot i_2$$

$$= \frac{2}{1} \times \frac{3}{1}$$

$$= 6 : 1$$

หมายเหตุ $n_3 = n_2$ เนื่องจากมีแกนเฟลาเดียวกัน จึงมีความเร็วรอบเท่ากัน

หาค่าความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางล้อตามของอัตราทดชุดที่ 1 (d_2) จากสูตร

$$i_1 = \frac{d_2}{d_1}$$

แทนค่าในสูตร

$$\frac{2}{1} = \frac{d_2}{100}$$

$$d_2 = \frac{2 \times 100}{1}$$

$$= 200 \text{ มม.}$$

หาค่าความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางล้อขับของอัตราทดชุดที่ 2 (d_3) จากสูตร

$$i = \frac{d_4}{d_3}$$

$$\frac{3}{1} = \frac{300}{d_3}$$

$$d_3 = \frac{300 \times 1}{3}$$

ตอบ

$$= 100 \text{ มม.}$$

2. อัตราทดของสายพานลิ้มหรือสายพานตัววี มีหน้าตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู มีวิธีการคำนวณดังนี้

$$i = \frac{n_1}{n_2} = \frac{dm_2}{dm_1}$$

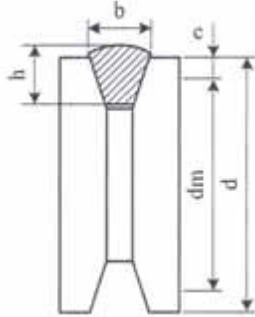
เมื่อกำหนด

dm_1 = ความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางเฉลี่ยของล้อยับ (มม.)

$$= d_1 - 2C$$

dm_2 = ความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางเฉลี่ยของล้อตาม (มม.)

$$= d_2 - 2C$$

รูปที่ 5 สายพานลึ้ม

ตารางที่ 1 ค่า C ของสายพานลึ้ม

ความกว้างสายพาน (b) มม.	5	6	8	10	13	17	20	25	32	40	50
ระยะ ©	1.5	2	2.5	3	4	5	6	8	10	12	16

ตัวอย่างที่ 4 ล้อยับสายพานมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 120 มม. และล้อตามมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 400 มม. สายพานที่ใช้มีขนาดหน้ากว้าง 13 มม. ถ้าล้อยับหมุนด้วยความเร็วรอบ 700 รอบ/นาที จงคำนวณหา

1. ความเร็วรอบของล้อตาม
2. อัตราทดของล้อยับสายพานคู่นี้

วิธีทำ หาค่าระยะ C จากตารางที่ 1 ได้ค่า C = 4 มม.

$$\begin{aligned}dm_1 &= d_1 - 2C \\ &= 120 - (2 \times 4) \\ &= 112 \text{ มม.}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}dm_2 &= d_2 - 2C \\ &= 400 - (2 \times 4) \\ &= 392 \text{ มม.}\end{aligned}$$

หาค่าความเร็วรอบของล้อตาม

$$\frac{n_1}{n_2} = \frac{dm_2}{dm_1}$$

$$\frac{700}{n_2} = \frac{392}{112}$$
$$n_2 = \frac{700 \times 112}{392}$$
$$= 200 \text{ รอบ/นาที}$$

หาอัตราทดของล้อสายพานคู่นี้

$$i = \frac{n_1}{n_2}$$

$$= \frac{700}{200}$$

ตอบ

$$= 7 : 2$$

• **ด้านทักษะ(ปฏิบัติ)**

ทักษะคิด และแก้ปัญหาโจทย์ คำนวณอัตราทดจากการส่งกำลังด้วยสายพาน

• **ด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์**

1. เข้าห้องเรียนทุกครั้ง
2. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
3. มีวินัยต่อตนเองในการทำแบบทดสอบหลังเรียน
4. ตรงต่อเวลา

กิจกรรมการเรียนการสอนหรือการเรียนรู้	
ขั้นตอนการสอนหรือกิจกรรมของครู	ขั้นตอนการเรียนรู้หรือกิจกรรมของนักเรียน
ขั้นเตรียม เตรียมอุปกรณ์และสื่อการสอนให้พร้อม รวมทั้ง สังเกตความพร้อมของผู้เรียน	ขั้นเตรียม มีความพร้อมในการเรียน มีอุปกรณ์การเรียน เช่น ปากกา สมุด เป็นต้น
ขั้นการเรียนการสอน ผู้สอนควรมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ทำการบรรยาย เนื้อหา แสดงการคำนวณพร้อมยกตัวอย่างประกอบ ควรมีการถามคำถามกับผู้เรียนเพื่อเป็นการทดสอบ ความเข้าใจของผู้เรียน และเมื่อผู้เรียนตอบคำถามถูก ควรมีการเสริมกำลังใจให้กับผู้เรียน	ขั้นการเรียนการสอน ตั้งใจฟังผู้สอนและจดบันทึกข้อมูลและร่วมทำกิจกรรม ในการเรียน หากไม่เข้าใจหรือฟังไม่ทันให้ยกมือถาม ผู้สอน
ขั้นสรุป สรุปเนื้อหาร่วมกับผู้เรียน ทำการทดสอบหลังเรียน และบอกให้ผู้เรียนเตรียมตัวกับการเรียนครั้งต่อไป	ขั้นสรุป สรุปเนื้อหาร่วมกับผู้สอน ชักถามข้อสงสัย และทำ แบบทดสอบหลังเรียน

งานที่มอบหมายหรือกิจกรรมการวัดผลและประเมินผล

ขณะเรียน

ฝึกทำโจทย์ หลังการเรียนเสร็จในแต่ละหัวเรื่อง

หลังเรียน

แบบทดสอบหลังเรียน

ผลงาน/ชิ้นงาน/ความสำเร็จของผู้เรียน

คะแนนทดสอบหลังเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี

สื่อการเรียนการสอน/การเรียนรู้

1. การบรรยายประกอบสื่อ PowerPoint
2. บรรยายเนื้อหา แสดงการคำนวณพร้อมยกตัวอย่างประกอบ

แหล่งการเรียนรู้

ชลอ การทวิ, 2547, คณิตศาสตร์เครื่องกล, บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด, กรุงเทพฯ, หน้า 136 – 144 .

การประเมินผลการเรียนรู้

หลักการประเมินผลการเรียนรู้

ก่อนเรียน เข้าเรียนตรงต่อเวลา และความพร้อมในการเรียน เช่น ปากกา สมุด เป็นต้น

ขณะเรียน ร่วมกิจกรรมการเรียน เช่น การตอบคำถาม ไม่พูดคุยกันในห้องเรียน เป็นต้น

หลังเรียน แบบทดสอบหลังเรียน และสอบปลายภาค

รายละเอียดการประเมินผลการเรียนรู้

วิธีการวัดผล (Method of Evaluation Outcome)

1. แบบทดสอบหลังเรียน
2. คะแนนสอบปลายภาค

แบบทดสอบหลังเรียน

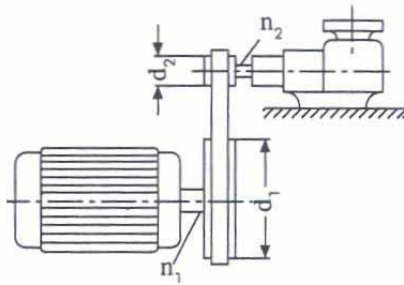
การคำนวณอัตราทดจากการส่งกำลังด้วยสายพาน

จากโจทย์ข้างล่างนี้จงคำนวณหาคำตอบ

1. จากรูปที่ 6 มอเตอร์ไฟฟ้าส่งกำลังขับเคลื่อนปั้มน้ำด้วยสายพานแบนล้อยับของมอเตอร์มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 150 mm และหมุนด้วยความเร็วรอบ 1500 rpm ส่วนล้อตามมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 90 mm จงคำนวณหา

ก. อัตราทด

ข. ความเร็วรอบของปั้มน้ำ

รูปที่ 6

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ล้อยับหมุนด้วยความเร็วรอบ 200 รอบ/นาที และมีความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางโต 300 มม. ล้อยับตามหมุนด้วยความเร็วรอบ 150 รอบ/นาที จงคำนวณหาอัตราทด และความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางของล้อยับตาม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เฉลย แบบทดสอบหลังเรียน
การคำนวณอัตราทดจากการส่งกำลังด้วยสายพาน

1. วิธีทำ

หาอัตราทด $i = \frac{d_2}{d_1}$

$$= \frac{90}{150}$$
$$= \frac{3}{5}$$

ตอบ อัตราทด = 3 : 5

หาความเร็วรอบของปั้มน้ำ $i = \frac{n_1}{n_2}$

$$\frac{3}{5} = \frac{1,500}{n_2}$$

$$3 n_2 = 1,500 \times 5$$

ตอบ $n_2 = 2,500$ รอบ/นาที

2. วิธีทำ

หาอัตราทด $i = \frac{n_1}{n_2}$

$$= \frac{200}{150}$$
$$= \frac{4}{3}$$

ตอบ อัตราทด = 4 : 3

หาความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางของล้อตาม $i = \frac{d_2}{d_1}$

$$\frac{4}{3} = \frac{d_2}{300}$$

$$3 d_2 = 1,200$$

ตอบ $d_2 = 400$ มม.